

ОЛЕГ ТОМИЋ

ЦРНА ЖУЧ

Можда сам ипак погрешио хотел, још увек не знам. Овај у коме сам одсео зове се Андел, мали хотел на три спрата, мада га се не сећам на свим оним сликама које сам гледао у туристичкој агенцији. Требао сам ићи у том аранжману, а не редовном линијом Сарајево–Праг, ђаво ће га знати зашто сам се предомислио. Као да сам чуо Андел док је та млада жена брбљала, и глас њезин ми је остао у сећању. Сад је готово, ионако већ два дана не излазим из собе осим када је доручак, ручак и вечера. Нисам се ни распаковао како ваља, извадио сам једино ролну да погледам накит, и тако сам је оставио на кревету, одмотану. Такође, и књиге које сам понео покушао сам да читам, накратко бих заборавио на своју кућу, на Амру и Мирху, а онда бих наставио да размишљам о њима и шта раде.

У неко доба, почео сам да претурам по стварима и схватих да сам заборавио касету, на којој су биле снимљене две композиције. Сетио сам се да сам је оставио у фиоци писаћег стола, у дневној соби. У мисли су ми навирале успомене на мој боравак у Истанбулу, на мачке у улицима и на свађу са туристичким водичем кога сам послао у материну рекавши му да ме неће водати као пса. Одбио је да пођемо на Мисир што сам ја предложио, па сам се сам запутио ка тој египатској пијаци. А тамо се светина тискала, гужва је била несносна, те сам се некако пробио до једне отворене радње у којој су се продавали разни зачини, неке сам знао, за неке сам претпостављао по сећању док сам погледом прелазио боје које су се мењале. У самој радњи није било никога осим једног младића који је седео у углу за малим столом на коме се налазила каса, и слушао је неку мелодију.

Музика је била предивна. Као укопан стајао сам неко време када зачух глас тог младог човека који ми је нешто рекао на турском. Схватио је да сам странац па је устао, пришао ми је, и на енглеском ми је казао да се та композиција зове Гулумџан. *Ружа мога живоџа*, превео је. Питао сам га да ли могу доћи сутра да је поново чујем, одговорио ми је видно збуњен да ће бити ту, а онда се вратио за сто коме је пришло неколико људи са купљеном робом. Сутрадан сам дошао отприлике у исто време, тај младић ме је одмах препознао и рекао ми да пођем за њим. Након пола сата ушли смо у једну стару зграду која се налазила у стрмој улици, и попесмо се на пети спрат. Када смо ушли у стан младић ми се представио, звао се Салих Сака, затим сам му рекао своје име и да сам из Босне. Објаснио ми је да се за сат времена мора вратити на посао, на Мисир, и да има снимљено неколико композиција које би желео да чујем. Урадио их је са својим пријатељима, турским музичарима, и да му је сан да једног дана сними плочу. Гулумџан, рекао је, компоновао сам са човеком који се зове Мурат Исбилен, а Аским Јолу са... Застао је у пола реченице ваљда сматравши да ме то мање занима, па је укључио линију и сео у фотељу. Препознао сам по првим тоновима *Ружу мога живоџа* и стао сам близу прозора. Поглед је пуцао на Босфор, дан је био сунчан па су се многобројни бродови и понеки танкери јасно видели на мору, усидрени у неком чудном распореду налик на меандар.

Окренуо сам се према Салиху који ми је погледом показао да могу изаћи на терасу, што и учиних. Уоколо су биле зграде све старе градње, углавном троспратнице, неке су биле мање, а изнад њих су летели галебови, крици су им се губили у висинама, и слетали су на кровове. Неколико тих најмањих зграда је привукло моју позорност јер су им кровови били пресвучени неком тканином, по мирису сам препознао сомот. Не знам колико је прошло времена када је музика престала, вратио сам се у собу, а Салих је држао касету у руци коју ми је потом пружио. Захвалио ми се и рекао да мора кренути.

Када сам отворио очи сетио сам се опет Салиха Саке и учинило ми се као да однекуд долази мирис сомота, прозор је био отворен те помислих да се негде у близини Андела, у овом крају, налази фабрика где производе тканине. Данас је прво јутро које није облачно и прохладно, иако је април. Устао сам раније него претходних дана и отишао на доручак, у малу ресторанску салу. Седео сам сâм. Стол је постављен одмах до прозора, за разлику од моје собе која има поглед на прозоре суседног хотела који се налази поред Андела. Једна зрака сунца је падала на њега. За мање од сат времена светлост сунца ће га свог прекрити, помислих. Док

сам долазио учинило ми се да девојка која ради на рецепцији же-ли нешто да ми каже, уосталом, зашто би тако упорно зурила у мене. Одлучио сам да избегнем контакт с њом, осим ако се не ра-ди о некој формалности око мог боравка, али, да нешто није у ре-ду ваљда би ми досад пријавила. Излазио сам из ресторана кад ме је позвала по имену, збунио сам се прилазећи јој.

– Зовем се Катарина Худоба, ако желиш могли бисмо заједно у разгледање, смена ми долази у два поподне – казала је. Затим ме је питала да ли сам је разумео, одговорио сам да јесам, да ми ле-же језици, енглески и немачки солидно говорим.

– Неће ми бити проблем чешки, у догледно време, бар се на-дам, иду ми језици – од узбуђености почео сам да замуцкујем. – Онда у два, овде.

Када сам се вратио у собу помислио сам да треба да се вра-тим и кажем јој да не могу изаћи, нешто ћу измислити, да имам болове те да сам због тога све ове дане провео лежећи у креве-ту. Или се нећу појавити. У то се сетих њеног презимена, Худоба значи сирота, помислих. Сигурно је приметила да сам имао напад док сам био у ресторану, зато је онако зурила у мене, и јуче је би-ло исто, од рецепције до стола у сали нема више од пет или шест метара. До последњег тренутка тако рећи, размишљао сам шта ћу да урадим, да бих најзад донео одлуку да одем с њом у шетњу. Можда ми може помоћи око посла и смештаја, остало ми је још педесет и шест дана колико још могу да овде боравим, ако ништа друго сваки савет биће ми од користи.

Појавио сам се на рецепцији нешто раније, и док је разго-варала са једним гостом хотела стадох је посматрати. Катарина Худоба је била Амриних година, мада се тако нешто не би могло рећи због бора поред очију и јамица, које су јој давале више го-дина него што је имала. Као да је дубоко закорачила у четврту де-ценију живота. Мршава, имала је дугачку тамну косу, зелене очи, а исте боје је био и велики, округли привезак који је носила на врату. Убрзо се појавила смена, добацила ми је да је спремна, те изађосмо на улицу. Одмах ме је питала да ли волим мостове, па се надовезала да скоро сваки дан оде на неки мост, пре него што се врати кући. Станујем на Панкрацу, у Хорачковој улици 1217, жи-вим са оцем који у приземљу држи омању антикварницу, казала је. После дуже станке објаснила ми је да је тај крај познат по за-твору, као Тауер у Лондону. А онда је додала, да се та метро ста-ница зове Младезница. Улица младости, превела ми је. Мислио сам да ће наставити да говори о себи, бар је такав остављала ути-сак еуфоричнога расположења, но то није урадила, и после неког

времена одлучих да јој понешто кажем о себи. Катарина Худоба ме је слушала и свако мало се окретала према мени, па сам у првом тренутку помислио да је живо занима оно што јој приповедам. Онда сам схватио да није то у питању него апсанс, не знам ни да ли је знала за ту болест, чудно ме је посматрала, са наклоњеношћу какве блиске особе. Када смо дошли до тог моста била је опет у расположењу као када смо кренули, поновила је исто питање зар није дивно, одговарах да јесте. У једном тренутку ми је рекла, да ће сама наставити даље, да јој стан није далеко, и да се не могу изгубити у повратку. Тада је отишла. Нисам знао шта да мислим о томе, али некако сам пронашао Андел.

Сутрадан сам са Катарином Худобом ишао да видим други мост, па трећи, и тако редом, а једанпут сам то учинио сâм јер није могла због обавеза. Боравак у Анделу сам платио још седам дана, верујући да ћу с њом, како ми је рекла, отићи до свих 18 мостова у Прагу. Но контакти са Катарином Худобом су се проредили, и да по више пута на дан током њене смене нисам пролазио поред рецепције, без неког одређеног разлога, највероватније да не бисмо ни тих неколико реченица разменили. Готово са пословичном љубазношћу постављала ми је питања о Прагу, да ли сам изашао на неко место, и да ли сам научио неку чешку реч.

Пришти заставка, рекох, а она би се насмејала. И објаснио сам јој, да се сатима возим трамвајем или подземном, да ни на шта друго не трошим новац и извадих из џепа да јој покажем туче карата. Било ми је криво што је тако испало, и прво што ми је пало на памет било је да ли сам јој требао причати о мојим односима са Амром, да имам дете, заправо о свом животу, али то је било јаче од мене. Та два дана су ми тешко пала, и морао сам да се поново суочим са ужасом усамљености као када сам дошао у овај град, размишљајући о повратку и излазу из ситуације. А онда се десило нешто неочекивано, Катарина Худоба се појавила на вратима моје хотелске собе. Рекла ми је да је узела слободан дан, и додала да сам преспавао доручак. Питао сам је да ли се нешто догодило, а она ми је одговорила да јесте, и да њен отац жели да се упозна са мном.

– Појавио си се у правом тренутку – рекла је ведрим тоном.

– Како ти се зове отац? – казах.

– Томаш, Томаш Худоба – одговорила је. – Шта сам то рекла да ме тако гледаш и замуцкујеш, не знаш како да се обучеш?

До Панкраца и Хорачкове улице нисмо разменили ниједну реч. Катарина Худоба је била замишљена, а израз њеног лица одавао је утисак недокучиве одсутности или можда сањарења кроз које је пролазила. Мене је читавим путем копкала та реченица да

сам се појавио у правом тренутку, желео сам да је питам шта је под тим мислила но ипак одлучих да прво сачекам сусрет са њеним оцем.

– Ово је та антикварница о којој сам ти причала, Art Deco – Катарина Худоба је изненада стала, и упрла прстом према једној великој кући која се налазила на другој страни улице. Између је био мали парк са клупама.

И заиста, антикварница је била у приземљу те старе куће са балконом, чија је зелена боја фасаде отпала на више места, па је зид био готово згуљен на спрату. Изнад врата и читавом дужином излога простирао се неонски знак, на којем је писало Art Deco. Од неколико кућа у низу које су биле веома очуване и лепе, са цветним аранжманима на балконима, само је једна била у горем стању, чак није имала ни балкон, те је изгледало као да је срушен из неког разлога. Али, када сам мало боље погледао приметих да се не ради о две куће него о једној која је била голема, са истим дугачким и уским прозорима на којима су ролетне била до пола спуштене, готово у истој равнини. Или их је власник тако наместио или су се неким чудом поквариле, па је у сваку просторију допирало једнако светлости споља. Изнад стана на првом спрату налазило се још један у поткровљу, мора да је још неко тамо живео јер су завесе стајале на прозору који је био мален и округлао као и прозор од тавана. Док смо прелазили цесту угледах поред антикварнице ТВ сервис, но још није био отворен. Када застадосмо пред излогом унутра опазих човека који је био заваљен у фотељи, у кућном мантилу, и дремао је. Затим смо ушли у Art Deco. Катарина Худоба је пришла том старцу, нагнула се, и чуо сам како му је тихо рекла, оче, стигла сам. У то се старац пренуо, а онда је изустио мила моја. На средини антикварнице се налазио стуб, а око њега је било спојено близу десетак столова на којима су били сложени тањира и есцајг. Испод неких столова били су уролани теписи. Зар је и то на продају?, помислих. Потом погледах горе, висило је неколико лустера. А онда, идући спорим кораком покушао сам да погледом обухватим све што се налазило око мене, антикварница није била баш мала како ју је описала Катарина Худоба. Од једне кутије на поду у којој су биле послане грамофонске плоче и синглице са пожутелим папиром, и словима која су се једва разазнавала, до једне писаће машине, старих телефона, неколико уметничких слика које су висиле на зидовима, па на крају, до разноразних керамичких фигура људи и животиња, патуљака, те различитих чајника што од бронзе, што посребрених. Неко време је трајало ово лудило погледа када се тргнух, и

видех да у мојој близини стоји тај старац, и поред њега Катарина Худоба. Носио је неки сиви кућни мантил, а око струка га је везао обичним канапом.

– Да ти представим Матију Пота – рекла је озбиљно.

– Ја сам Томаш, драго ми је – руковасмо се, а онда ми господин Худоба предложи да седнемо, тик до излога у десном углу где је била смеђа кожна фотеља, сто на коме је била предивна лампа и бурмутица, и столица. Не знам како господину Худоби није сметало да седи на том месту пошто су зраци сунца падали право на његову фотељу, и преливали му се преко лица. Мени је то сметало, па сам помакнуо столицу назад, па још једанпут, док се нисам наместио у благој помрчини. Тада приметих да се у излогу налазе још четири бурмутице различитих величина, ова на столу је припадала комплету, те да очито нису на продају, јер су међу најдражим старинама власниковим. Помислих како је људима са улице изгледао необично тај приказ човека у фотељи, коме је, сада се сетих, рука била испружена према разним предметима у излогу. Као што је нестала пре неколико минута кад је отишла у неку просторију у дну антикварнице, тако се сад Катарина Худоба појавила носећи на тацни кафу, сок, чаше и пепељару. Спустила је тацну на сто, поздравила се с нама, и изашла напоље.

– Зар вам не смета сунце? – питах га, и одмах ми је пало на ум да господин Худоба можда не зна енглески језик, а Катарина ми ништа није споменула. На то се он осмехну, очи му оживеше и постадоше топле, попут дечарца је сад изгледао. Но после неколико тренутака престала је ова опсена, коју је заменила збиља и вратила то изборано лице и оронули лик антиквара Томаша Худобе.

– Катарина ми је причала о вама, о томе да сте из Југославије, односно из Босне, да сте се бавили продајом сребрног накита, зар не? – рече ми. Затим ме је погледао и уверио се да није ништа погрешно казао.

– Да, тако је, и желео бих да у Прагу останем – одговорих климнувши главом. – Претпостављам да вас занима зашто не неки други град и земља, то је захваљујући једном доктору код којег сам ишао када сам боловао од неки болести као дечак, у ординацији је држао слику Прага и причао ми о њему...

– Разумем, господине Пот, али да пређемо на ствар, наиме, имам за вас једну понуду, заправо две – рекао је. – Ја више не могу да радим овај посао, потребна ми је особа од поверења, како се каже, неко ко ће се предано и с љубављу овоме посветити. Једно време је уместо мене овде била запослена Марајка, једна драга девојка, али је на крају отишла својим путем. Мислим, ако бисте

ви хтели, можете сутра доћи. Да ли видите себе овде или бар да ми кажете своје мишљење о старинама?

– Волим старине, у својој шупи сам држао гомилу, не као ове, мада не бих знао да вам кажем прави разлог зашто сам их чувао – затечен његовом понудом, а стрепећи од тога каква је друга, помислих да није требало да му то кажем.

– У шупи? На какве предмете мислите, усисиваче, будилнице, што? – уозбиљио се.

– Не само то, радио пријемници, лампе, зидни сатови, флаша неког страног пића, све што је у једном периоду живота било у кући, а онда је замењено новим – додах.

Господин Худоба је ћутао, окренуо је главу, и посматрао је улицу. Помислио сам да због оваквог одговора не само да нећу добити посао, него и да ону другу неће ни споменути. Ипак, био сам задовољан што му Катарина није испричала за моју породицу и остале појединости, и што сам затајио од ње да имам апсанс, до овог разговора сигурно не би ни дошло.

– Негде сам прочитао, још давно, да је замор од живота заправо први предзнак смрти, скоре смрти, тако некако – рекао је господин Худоба наставивши да посматра кроз излог. – Уморан сам од свега, преуморан, више ми се не ради ово, не мили ми се, проборавим ту сат-два, па се покупим и вратим у собу, све што је у овој просторији постало ми је туђе, и сваким даном је све горе.

– Схватам, али ја не могу дуго да радим, у вашој земљи могу да боравим само деведесет дана – казах.

– Знам то. Моја кћерка гаји према вама одређене симпатије и била би спремна за озбиљну везу. Јесте, чини се да је пребрзо, али живот је непредвидљив. Мени се нешто слично десило, и имао сам леп брак... Да ли бисте узели моју кћер за жену, добићете наше држављанство и тиме решити све проблеме? – рекао је и окренуо главу. – Кућа је врло велика, изнад имају три простране собе где бисте могли да живите заједно, а ја ионако живим у поткровљу, можда сте видели прозорчић када сте долазили.

– Зашто ми то није рекла ваша кћи? – питао сам.

– Иако су прошле године од смрти њене мајке Катарина се тешко опоравља, некакав страх се увукао у њу, спутана је, па ме је замолила да вам ја то саопштим – рекао је. – Њих две су биле врло везане.

– Али ја вашу кћи једва познајем, требаће ми мало времена да о томе размислим – казах. – Не кажем, ваша понуда је дивна и великодушна, али као што рекох, требаће ми времена да донесем одлуку. Можда вам је ваша кћи рекла, ми смо само обилазили мостове у Прагу. Ето на пример, као да је друга особа кад

се нађе на мосту, не знам зашто сам то споменуо, но кад је то чуо господин Худоба је направио одређену гримасу, као да се искревелио, често сам то виђао код људи који имају зубну протезу. Али кад је устао да са тацне стави преда ме тањирић са шољицом кафе и чашу сока, приметих да му рука дрхти, а свом својом појавом је стварао слику о злокобности. Зашто га је тај несмотрени помен на мостове толико потресао не знам, али што сам дуже тај приказ кривељења држао у мислима све ме је више подсећао на крик, нечујан крик Томаша Худобе који није хтео да пусти. На томе се завршио наш разговор, на крају му рекох да ћу о свему размислити и отиђох. Запутио сам се ка метро станици Младезницка размишљајући о разговору са господином Томашом Худобом. До краја дана нисам срео Катарину.

(Одломак из романа)